

EKSĀMENS LATVIJAS UN PASAULES VĒSTURĒ
9. KLASEI
 2012. gada 7. jūnijā
 SKOLĒNA DARBA LAPA
1. daļa

Vārds _____
 Uzvārds _____
 Klase _____
 Skola _____

1. uzdevums (4 punkti).

Savieno Latvijas valsts svētku un atceres dienu datumu ar atbilstošo vēstures notikumu! (Uzmanību! Divi notikumi ir lieki.)

Aizpilda skolotājs:

Svētku un atceres diena	Burts	Latvijas vēstures notikums
18. novembris		A Latvijas PSR Augstākā Padome pasludina Latvijas valsts neatkarības atjaunošanu
14. jūnijs		B Tiek sakauts bermontiešu karaspēks
1. maijs		C Latvijas Republikas starptautiskā atzīšana (<i>de jure</i>)
26. janvāris		D 1941. gadā padomju varas organizētā iedzīvotāju deportācija
		E Kārlis Ulmanis pagaidu valdības vārdā pasludina demokrātiskas republikas nodibināšanu
		F Darbu sāk Latvijas Satversmes sapulce

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

Kopā par 1. uzd.: _____

2. uzdevums (5 punkti).

Kurā vēstures periodā tapuši minētie Latvijas vēstures avoti?

Pieraksti katram vēstures avotam atbilstošā vēstures perioda ciparu!
 (Uzmanību! Vienā vēstures periodā var būt tapuši vairāki vēstures avoti.)

- 1 Aizvēsture
- 2 Senie laiki
- 3 Viduslaiki
- 4 Jaunie laiki
- 5 Jaunākie laiki (20. un 21. gadsimts)

Vēstures avots	Cipars
Rīgas pilsētas padošanās līgums Zviedrijas karalim	
Livonijas Indriķa hronika	
Uzsaukums stāties latviešu strēlnieku bataljonos „Pulcējaties zem latviešu karogiem”	
Mārtiņa Lutera vēstules rīdziniekiem	
PSRS ultimāts (nota) Latvijas Republikai	

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

Kopā par 2. uzd.: _____

3. uzdevums (4 punkti).

Katram Latvijas vēstures notikumam ieraksti tabulā atbilstošu Eiropas un pasaules vēstures notikuma burtu! (Uzmanību! Viens Eiropas un pasaules vēstures notikums ir lieks.)

Latvijas vēstures notikums	Burts	Eiropas un pasaules vēstures notikums
Rīgas dibināšana		A Merkantilisma politika Eiropā
Kurzemes un Zemgales hercoga Jēkaba saimnieciskie pasākumi		B Nacionālās kustības Eiropā 19. gadsimtā
Rīgas Latviešu biedrības dibināšana		C PSRS sabrukums
Padomju režīma izveidošana Latvijā (1940./1941. gads)		D Otrais pasaules karš
		E Kristietības izplatīšana Baltijā

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

Kopā par
3. uzd.:**4. uzdevums (5 punkti).****Uzmanīgi izlasi tekstu!**

No visiem apgaismības ideju piekritējiem, kas pievērsās latviešu tautas stāvoklim 18. gadsimta beigās, īpaši jāpiemin **1.** 1796. gadā Leipcigā iznāca viņa darbs **2.** kas satrauca sabiedrību un lika pievērst uzmanību latviešu zemnieku stāvoklim. Šajā laikā visās Baltijas guberņās pastāvēja **3** un zemnieku stāvoklis bija smags. 1817. gadā **3** tika atcelta Kurzemē un Zemgalē, bet 1819. gadā – Vidzemē, līdz 1861. gadam **3** saglabājās **4.** Tomēr zemnieku tiesiskais stāvoklis uzlabojās lēni – visa zeme atradās **5** īpašumā, un tikai 19. gadsimta otrajā pusē zemnieki sāka to izpirkt.

Kuriem vārdiem jābūt ciparu 1, 2, 3, 4, 5 vietā? Izvēlies pareizo atbildi un apvelc atbilstošo burtu tabulā!

1	2	3	4	5
A K. Valdemārs	A Dainas	A dzimtbūšana	A Igaunija	A tirgotāji
B Rainis	B Latvieši	B verdzība	B Latgale	B pilsētas
C G. Merķelis	C Manifests	C kolonāts	C Rīga	C amatnieki
D A. Pumpurs	D Tiesa	D brīvība	D Sāmsala	D muižnieki

1. _____

2. _____

3. _____

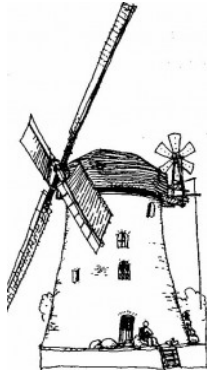
4. _____

5. _____

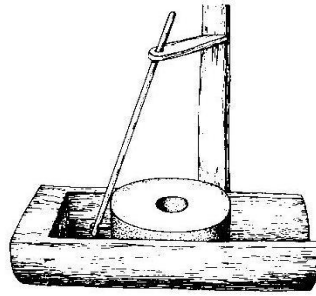
Kopā par
4. uzd.:

5. uzdevums (5 punkti).
Izpēti attēlus un atbildi uz jautājumiem!

A

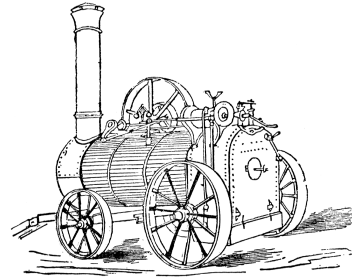
B

C

D

5.1. Kurā rindā izgudrojumi sakārtoti hronoloģiskā secībā? Apvelc pareizās atbildes ciparu! (1 punkts)

- 1 ABDC
- 2 BDAC
- 3 BADC

5.1. _____

5.2. Kurās cilvēku darbības jomās tika un tiek izmantoti attēlos redzamie mehānismi? (4 punkti)

5.2.1. _____

5.2.2. _____

5.2.3. _____

5.2.4. _____

- A _____
- B _____
- C _____
- D _____

Kopā par 5. uzd.: _____

6. uzdevums (4 punkti). Uzraksti notikuma cēloni un sekas!

Cēlonis	Notikumi	Sekas
	1905. gada 13. janvāra demonstrācija Rīgā	
	1934. gada 15. maija apvērsums Latvijā	

1. _____

2. _____

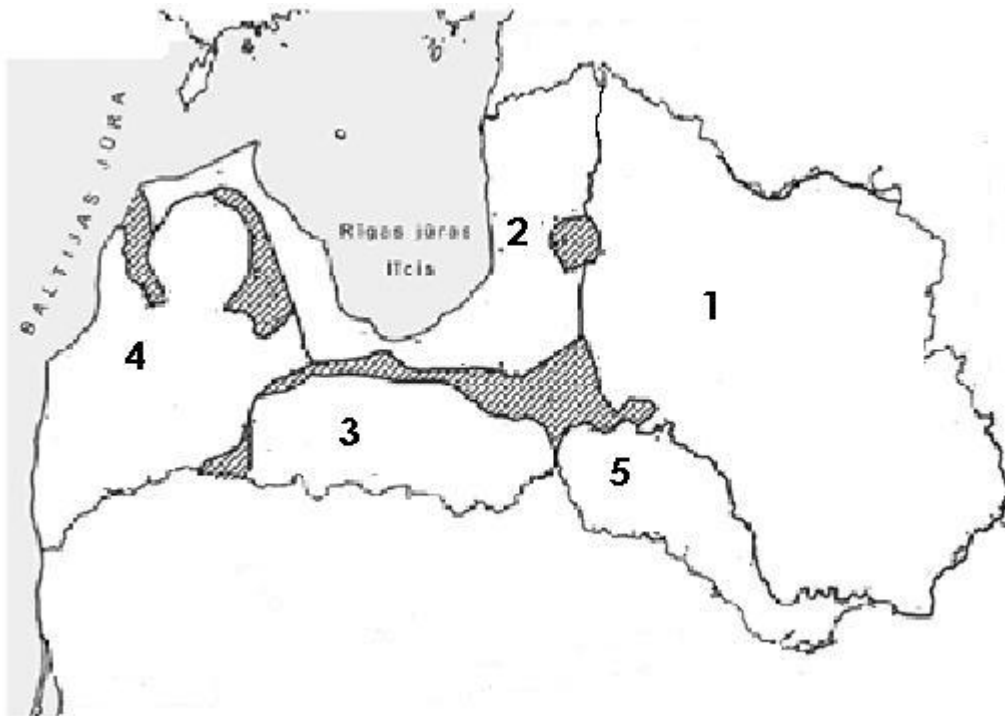
3. _____

4. _____

Kopā par 6. uzd.: _____

7. uzdevums (6 punkti).

7.1. Izpēti kartoshēmu! Katram ciparam izvēlies un ieraksti atbilstošās Latvijas teritorijā dzīvojošās etniskās grupas nosaukumu! Nosaukumus izvēlies no piedāvātajām etniskajām grupām: *igauņi, kurši, sēļi, krievi, zemgaļi, lībieši, lietuvieši, latgaļi!* (Uzmanību! Dažas izvēles ir liekas.)

 – jaukts etniskais sastāvs

1 – _____

2 – _____

3 – _____

4 – _____

5 – _____

7.1.1. _____

7.1.2. _____

7.1.3. _____

7.1.4. _____

7.1.5. _____

7.2. Kuram laika periodam atbilst kartoshēma? Apvelc pareizās atbildes burtu! (1 punkts)

A 8. gt. p. m. ē.

B 10.–12. gs.

C 19.–20. gs.

7.2. _____

Kopā par
7. uzd.:

**Kopā par
1. daļu:**

EKSĀMENS LATVIJAS UN PASAULES VĒSTURĒ
9. KLASEI

 2012. gada 7. jūnijā
 SKOLĒNA DARBA LAPA
2. daļa

Vārds _____

Uzvārds _____

Klase _____

Skola _____

Rūpīgi iepazīsties ar informācijas avotiem un izpildi uzdevumus!
Avots A

1939. gada 23. augustā Padomju Savienības un Vācijas ārlietu ministri – Vjačeslavs Molotovs un Joahims fon Ribentrops –, pildot savu vadoņu Staļina un Hitlera pavēli, parakstīja līgumu, kas ietekmēja Eiropas un visas pasaules likteni. Šis pakts un tā slepenie papildprotokoli noteica Padomju Savienības un Vācijas ietekmes sfēras un noveda pie Otrā pasaules kara uzsākšanas, kā arī pie triju Baltijas valstu – Igaunijas, Latvijas un Lietuvas – okupācijas.

(<http://baltijascelam20.lv>)

Avots B

1989. gada karstajās augusta dienās Baltijā virmoja doma, kā atzīmēt 1939. gada 23. augusta Staļina un Hitlera pakta piecdesmito paverdzināšanas gadadienu. Šajā sakarā sanāca Baltijas tautu kustību padome, kuru pārstāvēja triju Baltijas republiku Tautas frontes vadība. Tās sēdē dzima Edgara Savisāra piedāvājums: kā būtu, ja mēs no Tallinas līdz Viļņai sadotos rokās, veidodami cilvēku ķēdi?

(V. Blūzma u. c. Latvijas valsts atjaunošana. 1989.–1993. Rīga, 1998. 194. lpp.)

Avots C

[Lai organizētu akciju] tika izveidota rīcības grupa [..]. S. Ēlerte, informācijas dienesta vadītāja, savās rokās turēja ne tikai kontaktus ar Latvijas presi, bet nodarbojās arī ar ārvalstu masu saziņas līdzekļu informēšanu. Jānis Jurkāns cīkstējās ar oficiālām iestādēm, lai tie ārzemnieki, kuri gribēja būt klāt Baltijas ceļā, laikā saņemtu vīzas. Pieņemot, ka ik pēc pusotra metra jāstāv vienam cilvēkam, tika izrēķināts, cik cilvēku nepieciešams vienam kilometram. Lai novērstu sastrēgumus, frontes radio biļetenos un presē atkārtoti aicinājām tos pilsētniekus, kuriem ir mašīnas, braukt ārā no pilsētas Siguldas un Ķekavas virzienā. Piekodinājām ceļa veidošanās laikā klausīties radio, pa kuru ziņosim, kur radušies sastrēgumi un kur trūkst cilvēku. Ceļa veidošanai tika atvēlēta vesela stunda [..]. Baidījās arī, ka vairums rīdzinieku izvēlēties vieglāko piedalīšanās veidu un paliks pilsētā, kamēr viņu sadotajām rokām paredzētie kilometri Siguldas un Ķekavas virzienā būs tukši. Man bija bail arī no satiksmes negadījumiem [..].

(S. Kalniete. Es lauzu, tu lauzi, mēs lauzām, viņi lūza. Rīga, 2000.)

Avots D

Lai izdarītu spiedienu uz Maskavu un demonstrētu neatkarības centienus, 1989. gada 23. augustā tika organizēts pasākums ar nosaukumu „Baltijas ceļš”. Tūkstošiem cilvēku sadēvē rokās nepārtrauktā ķēdē uz ceļa cauri visām Baltijas valstīm. Domājams, ka tajā piedalījās divi miljoni cilvēku. Šī akcija pievērsa pasaules uzmanību Baltijai un palīdzēja pasaules sabiedriskajai domai labāk izprast Baltijas tautu neatkarības alkas.

Maskavā „Baltijas ceļš” izraisīja sašutumu. PSKP CK politbirojs 1989. gada 26. augustā pieņēma speciālu paziņojumu, kurā tika asi kritizētas „nacionālisma izpausmes” Baltijā, apgalvots, ka Baltija vienmēr paliks PSRS sastāvdaļa. Tika izdarīti arī mājieni, ka neatkarības centieni var apdraudēt Baltijas tautu eksistenci.

(Baltijas valstu vēsture. Rīga, 2000. 205.–206. lpp.)

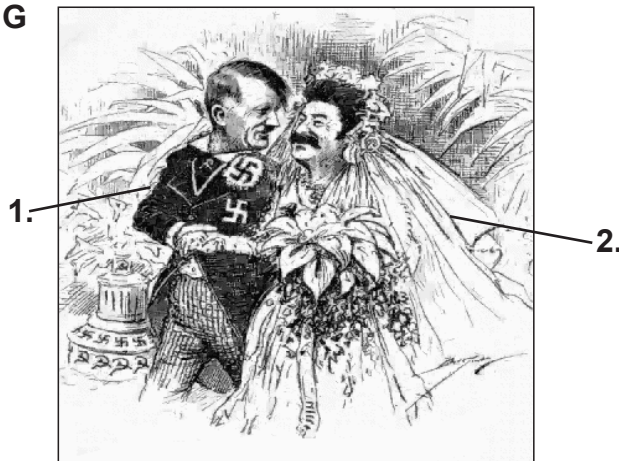
Avots E

2009. gada 23. augustā mēs to [Baltijas ceļu] atjaunosim, vienojoties vairāk nekā 600 kilometru garā Baltijas tautu skrējienā, vienotā sirdspukstu ritmā mērojot Baltijas ceļa maršrutu. Ikviens ir gaidīts. Ikviens ir vajadzīgs. Nav svarīgi, vai tie būtu desmiti kilometru vai desmiti soļu. Būtiska ir vienotība. Un tā šodien visvairāk jau vajadzīga mums pašiem. 23. augustā noliksim savu darāmo, iziesim no mājām un skriesim! Aiz cieņas pret vēsturi. Aiz pienākuma pret rītdienu. Aiz mīlestības pret savu zemi.

(No aicinājuma piedalīties Baltijas ceļa atceres pasākumā. <http://baltijascelam20.lv>)

Avots F

Jubilejas aploksne „Baltijas ceļam 20”

Avots G

Angļu karikatūra 1939. gadā „Cik ilgi šis medusmēnesis turpināsies?”

Avots H

Baltijas ceļa posms 1989. gada 23. augustā (<http://baltijascelam20.lv>)

Atbildi uz jautājumiem!**1. Kuri vēstures notikumi aprakstīti un attēloti avotos? Apvelc pareizās atbildes burtu! (1 punkts)**

- A** PSKP kongress, PSRS sabrukums, Barikāžu dienas
B PSRS un Vācijas līguma noslēgšana, Baltijas ceļš, Sirdspuksti Baltijai
C Latvijas Tautas frontes dibināšana, Neatkarības Deklarācijas pieņemšana, Dziesmotā revolūcija

2. Izpēti avotu G! (7 punkti)**2.1. Aizpildi tabulu! (6 punkti)**

Kuras vēsturiskās personas attēlotas karikatūrā?	Kuru valsti katra persona pārstāv?	Uzraksti pazīmi, pēc kuras noteici valsti!
1.		
2.		

2.2. Kāpēc, tavuprāt, karikatūrai ir tāds nosaukums? (1 punkts)

3. Izlasi avotus B un D! Kāpēc 1989. gadā triju Baltijas valstu pārstāvji vienojās organizēt akciju, sadodoties rokās un savienojot ar dzīvo ķēdi Viļņu, Rīgu un Tallinu? (3 punkti)

- _____
- _____
- _____

4. Izlasi avotu C! Uzraksti, kādi organizatoriski pasākumi tika veikti 1989. gadā, gatavojoties akcijai „Baltijas ceļš”! (4 punkti)

- _____
- _____
- _____
- _____

5. Izmantojot rakstītos vēstures avotus un savas zināšanas, uzraksti, ar kādiem paņēmieniem PSRS vadība varēja traucēt vai kavēt Baltijas ceļa norisi! (4 punkti)

- _____
- _____
- _____
- _____

Aizpilda skolotājs:

1. _____

Kopā par 1. uzd.: _____

2.1. _____

2.2. _____

Kopā par 2. uzd.: _____

1. _____

2. _____

3. _____

Kopā par 3. uzd.: _____

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

Kopā par 4. uzd.: _____

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

Kopā par 5. uzd.: _____

6. Izlasi avotu D! Uzraksti, kā 1989. gada 23. augusta akciju novērtēja PSRS vadība! (2 punkti)

- _____
- _____

1. _____

2. _____

Kopā par
6. uzd.: _____

7. Izlasi avotu E un izpēti avotu F! (7 punkti)

7.1. Uzraksti, ar kādiem pasākumiem 2009. gadā nolēma atzīmēt Baltijas ceļa 20 gadu jubileju! (2 punkti)

- _____
- _____

7.1. _____

7.2. Uzraksti, kā aicinājuma autori (avots E) pamatoja šīs akcijas nepieciešamību! (2 punkti)

- _____
- _____

7.2. _____

7.3. Uzraksti, kādi elementi jubilejas aploksnē (avots F) liecina par Baltijas ceļa norisi! (3 punkti)

- _____
- _____
- _____

7.3. _____

Kopā par
7. uzd.: _____

8. Kuri rakstītie informācijas avoti un kā papildina attēlos ietverto informāciju? (6 punkti)

Attēls	Informācijas avots	Kā papildina
F		
G		
H		

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

Kopā par
8. uzd.: _____

9. Izskaidro jēdzienus! (2 punkti)

Okupācija _____

1. _____

2. _____

Republika _____

Kopā par
9. uzd.: _____Kopā par
2. daļu: _____

EKSĀMENS LATVIJAS UN PASAULES VĒSTURĒ

9. KLASEI

2012. gada 7. jūnijā
SKOLĒNA DARBA LAPA

3. daļa

Vārds _____

Uzvārds _____

Klase _____

Skola _____

Izvēlies vienu no vēsturiskajām personībām un uzraksti šīs personības darbības raksturojumu, analizē vēsturisko periodu, kurā darbojusies izvēlētajā personība, tās ievērojamākos sasniegumus un darbības sekas!

- Hercogs Jēkabs
- Jānis Čakste
- Zigfrīds Anna Meierovics

Uzmetums.

Vēsturiskais periods:

Sasniegumi:

Personības darbības sekas:

EKSĀMENS LATVIJAS UN PASAULES VĒSTURĒ
9. KLASEI

 2012. gada 7. jūnijā
 DARBA VĒRTĒTĀJA LAPA

Vērtēšanas kritēriji
1. daļa
1. uzdevums.

Skolēns iegūst 1 punktu par katru svētku un atceres dienai atbilstoši pievienotu notikuma burtu.

Kopā – 4 punkti.
2. uzdevums

Skolēns iegūst 1 punktu par katru vēstures avotam pareizi pievienotu vēstures perioda burtu.

Kopā – 5 punkti.
3. uzdevums.

Skolēns iegūst 1 punktu par katru pareizu atbildes izvēli.

Kopā – 4 punkti.
4. uzdevums.

Skolēns iegūst 1 punktu par katru pareizu atbildes izvēli.

Kopā – 5 punkti.
5. uzdevums.

5.1. Skolēns iegūst 1 punktu par pareizu atbildi.

5.2. Skolēns iegūst 1 punktu par katru pareizi uzrakstītu darbības jomu.

Kopā – 5 punkti.
6. uzdevums.

Skolēns iegūst 1 punktu par katru pareizi uzrakstītu notikuma cēloni un sekām.

Kopā – 4 punkti.
7. uzdevums.

7.1. Skolēns iegūst 1 punktu par katru pareizu atbildi.

7.2. Skolēns iegūst 1 punktu par pareizu atbildi.

Kopā – 6 punkti.
Kopā par 1. daļu – 33 punkti.

2. daļa

1. uzdevums.

Skolēns iegūst 1 punktu par pareizi apvilktu atbildi B. **Kopā – 1 punkts.**

2. uzdevums. **Kopā – 7 punkti.**

2.1. Skolēns iegūst 1 punktu par katru pareizi uzrakstītu personu (1. Hitlers, 2. Staļins), 1 punktu par katru pareizi uzrakstītu valsti (1. Vācija, 2. PSRS), 1 punktu par katru pareizi uzrakstītu pazīmi. Ja personas ir sajauktas vietām – 0 punkti, taču, ja personai pareizi norādīta valsts un pazīme, – par katru 1 punkts.

2.2. Skolēns iegūst 1 punktu par vēsturiski pamatotu atbildi.

3. uzdevums.

Skolēns iegūst 1 punktu par katru pareizi uzrakstītu atbildi. **Kopā – 3 punkti.**

4. uzdevums.

Skolēns iegūst 1 punktu par katru pareizi uzrakstītu organizatorisko pasākumu. **Kopā – 4 punkti.**

5. uzdevums.

Skolēns iegūst 1 punktu par katru pareizi uzrakstītu atbildi. Skolēns var izmantot gan citu avotu informāciju, gan savas zināšanas.

Kopā – 4 punkti.

6. uzdevums.

Skolēns iegūst 1 punktu par pareizi uzrakstītu novērtējumu.

Kopā – 2 punkti.

7. uzdevums. **Kopā – 7 punkti.**

7.1. Skolēns iegūst 1 punktu par katru pareizi uzrakstītu pasākumu (skrējiens „Sirdspuksti Baltijai”, jubilejas aploksne, markas).

7.2. Skolēns iegūst 1 punktu par katru pareizi uzrakstītu atbildi.

7.3. Skolēns iegūst 1 punktu par katru pareizi uzrakstītu elementu (uzraksts trīs Baltijas valstu valodās, Baltijas valstu karte, Baltijas ceļa maršruts, uzraksts „20 gadadiena”, marka, zīmogs).

8. uzdevums.

Skolēns iegūst 1 punktu par katru pareizu atbildi (attēlam F atbilst avots E, attēlam G atbilst avots A, attēlam H atbilst avoti B, C vai D). Skolēns iegūst 1 punktu par katru atbilstošu papildinājumu.

Kopā – 6 punkti.

9. uzdevums.

Skolēns iegūst 1 punktu par katru precīzi izskaidrotu jēdzienu.

Kopā – 2 punkti.

Kopā par 2. daļu – 36 punkti.

3. daļa**

Kritēriji Punkti	1, Saturs un valoda	2. Vēstures jēdzieni	3. Fakti*	4. Personības darbības vērtējums
2	Saturs atbilst tēmai. Teksts ir loģisks, strukturēts (ir ievads un nobeigums). Ievēroti pareizrakstības likumi. Nav kļūdu vēstures jēdzienu rakstībā, ir dažas nebūtiskas stila vai gramatiskās kļūdas.	Lietoti vēsturiskajam periodam un personībai atbilstoši vēstures jēdzieni.	Minēti vismaz 3 precīzi vēstures fakti, kas saistīti ar izvēlētas personības darbību.	Izvēlētas personības darbības novērtējums ir argumentēts, saistīts ar minētajiem faktiem.
1	Teksts ir nedaudz haotisks, vai vēsturiskais periods raksturots aptuveni, trūkst ievada vai nobeiguma. Ir pareizrakstības kļūdas, taču jēga ir uztverama.	Jēdzienu lietošanā ir dažas kļūdas vai neprecizitātes.	Minēti vismaz 1 līdz 2 precīzi vēstures fakti, kas saistīti ar izvēlētas personības darbību. Dažu faktu lietošanā var būt neprecizitātes.	Izvēlētas personības darbības novērtējums ir nekonkrēts, vispārināts, slavinošs vai nekritiski noliedzošs.
0	Vēsturiskās personības darbības apraksts ir nekonkrēts vai vēsturiski kļūdainš. Teikumu uzbūve un pareizrakstības kļūdas traucē uztvert saturu.	Nav izpratnes par vēstures jēdzienu lietošanu (jēdzieni nav lietoti vispār vai jēdzienu lietošana ir nepareiza).	Nav izmantoti vēstures fakti/ personības, vai tie neatbilst tematam. Nav izpratnes par vēstures notikumu hronoloģiju.	Izvēlētas personības darbības vērtējums nav dots.

* Vēstures fakts – vēstures avotā (dokumentā) fiksēts notikums, var būt fakts – epizode, fakts – process.

** 3. daļā iegūto punktu skaits jāreizina ar 2.

Kopā par 3. daļu – 16 punkti.